

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

DEĞİŞEN VE DÖNÜŞEN DÜNYADA MUHASEBE MESLEĞİNİN DİJİTALLEŞMESİ FIRSAT MI, RİSK Mİ? MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ALGILARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA*

IS DIGITALIZATION OF THE ACCOUNTING PROFESSION AN OPPORTUNITY OR A RISK IN THE CHANGING AND TRANSFORMING WORLD? A RESEARCH ON THE PERCEPTIONS OF PROFESSIONAL ACCOUNTANTS

Tuba BORA KILINÇARSLAN**

Öz

Gelişen teknoloji, yapay zekâ uygulamaları muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine olanak sağlarken, muhasebe mesleği açısından bu durumun fırsat mı yaratacağı yoksa risk mi oluşturacağı konusundaki tartışmalar gündeme gelmiştir. Bu çalışmanın amacı, muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algılarını araştırmak ve muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerinin (cinsiyet, yaş, mesleki unvan ve mesleki deneyim) bu algılara göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir. Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algılarını araştırmak amacıyla Awang vd. (2022)'nin çalışmasında yer alan 5'li Likert ölçeğindeki 10 soruluk anket kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Bursa Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'na (Bursa SMMMO) ve Bursa Yeminli Mali Müşavirler Odası'na (Bursa YMMO) kayıtlı muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Araştırmaya 366 muhasebe meslek mensubu katılmış ve veriler SPSS 28 paket programında analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda

* Bu çalışma, 1-4 Kasım 2023 tarihleri arasında Trabzon'da düzenlenen VII. Uluslararası Muhasebe ve Finans Sempozyumu'nda özet bildiri olarak sunulmuştur.

Makaledeki anket çalışmasının, Bursa Uludağ Üniversitesi Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 27.10.2023 tarihli ve 15 no.lu kararı ile etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Karacabey Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü, Bursa. E-Mail: tubabora@uludag.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9258-3829

How to cite this article/Atf için: Bora Kılınçarslan T. (2024). Değişen ve dönüşen dünyada muhasebe mesleğinin dijitalleşmesi fırsat mı, risk mi? muhasebe meslek mensuplarının algılarına yönelik bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 46(3), 692-708. DOI: 10.14780/muiibd.1535136

Makale Gönderim Tarihi: 18.08.2024

Yayına Kabul Tarihi: 26.09.2024

Benzerlik Oranı: %19.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algılarının yüksek, risk algılarının ise orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca t testi ve ANOVA testinden elde edilen bulgulara göre, muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algılarının sadece mesleki unvana göre farklılık gösterdiği, risk algılarının ise yaş, mesleki unvan ve mesleki deneyime göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, muhasebe mesleği, muhasebe meslek mensupları, fırsat, risk.

Jel Sınıflandırması: M41, 033

Abstract

While developing technology and artificial intelligence practices enable the digitalization of the accounting profession, debates have arisen as to whether this situation will create an opportunity or a risk for the accounting profession. The aim of this study is to investigate the opportunity and risk perceptions of professional accountants regarding the digitalization of the accounting profession and to determine whether the demographic characteristics (gender, age, professional title and professional experience) of professional accountants differ according to these perceptions. In this study, 10-item Likert-type questions, which were created by the studies of Awang et al. (2022), were used to investigate the opportunity and risk perceptions of professional accountants regarding the digitalization of the accounting profession. The sample of the research consists of professional accountants registered in Chamber of Certified Public Accountants of Bursa and Chamber of Sworn-in Certified Public Accountants of Bursa. 366 professional accountants participated in the research and the data were analyzed in the SPSS 28 package program. As a result of the research, it was determined that professional accountants' perception of opportunity for the digitalization of the accounting profession was high, while their perception of risk was at a medium level. In addition, according to the findings obtained from the t test and ANOVA test, it was concluded that opportunity perceptions for the digitalization of the accounting profession differ only according to professional title, while risk perceptions differ according to age, professional title and professional experience.

Keywords: Digitalization, accounting profession, professional accountants, opportunity, risk.

Jel Classification: M41, 033

1. Giriş

20. yüzyılın son çeyreğine doğru başlayan üçüncü sanayi devrimi ile birlikte bilgisayar ve otomasyon sistemlerine geçiş yapılmış, 21. yüzyılın başlarında teknolojinin ilerlemesi, bulut bilişim sistemleri ve yapay zekâ uygulamalarıyla üçüncü sanayi devrimi yerini Endüstri 4.0 olarak adlandırılan dördüncü sanayi devrimine bırakmıştır. Endüstri 4.0 ile birlikte nesne ve internet arasındaki bağlantı sağlanmış ve dijital çağa geçilmiştir.

Dijitalleşme, yakın gelecekte ve uzun vadede toplumu ve iş dünyasını değiştirecek en önemli trendlerden biridir (Tihinen ve Kääriäinen, 2016:63) Literatürde kullanılan en yaygın tanıma göre dijitalleşme, diğer bir ifadeyle sayısallaşma, “ulaşılabilir bilgilerin herhangi bir bilgisayar tarafından okunabilecek şekilde dijital ortama aktarılması sürecidir.” İşletmelerde dijitalleşme, analog ve manuel süreçlerin, fonksiyonların ve görevlerin, tüm fiziksel varlıkların uçtan uca dijitalleştirilmesi ve değer zinciri ortaklarıyla dijital ekosisteme entegre olarak işletmenin tümünün dijital ortama taşınması olarak ifade edilmektedir (PwC, 2016:6). İşletme fonksiyonlarından biri olan muhasebenin dijitalleşmesi ise muhasebenin kaydetme, sınıflandırma, raporlama ve analiz etme işlevlerinin dijital tabanlı sistemlerde yerine getirilmesini ifade etmektedir. Dijital tabanlı sistemlerden kastedilen, muhasebe programlarının kullanımının ötesinde işletmenin muhasebe bilgisine ihtiyaç duyan diğer

birimleri ve bütün bilgi kullanıcıları ile entegre olabilecek sistemlerin oluşturulmasıdır (Dursun vd., 2019:267).

Günümüzde muhasebe meslek mensupları zamanlarının çoğunu mevcudu kaydetmeye ve raporlamaya ayırmaktadır (Yücel ve Adiloğlu, 2019:47). Muhasebenin dijitalleşmesiyle birlikte muhasebe mesleğinin de kayıt tutmaktan ziyade daha çok danışmanlığa ve denetime doğru evrileceği aşikârdır. Muhasebe mesleğinin dijitalleşmesindeki bu durum, muhasebe meslek mensupları açısından fırsat mı yaratacağı yoksa risk mi oluşturacağı konusundaki tartışmaları gündeme getirmiştir. Bu çalışmanın amacı, muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algılarını araştırmak ve muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerinin (cinsiyet, yaş, mesleki unvan ve mesleki deneyim) bu algılara göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir.

2. Değişen ve Dönüşen Dünyada Muhasebe Mesleğinin Geleceği

Dijitalleşme iş dünyasının doğasını değiştirmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının günceli yakalayabilmesi için dijital dünyanın sürekli olarak ileriye doğru hareket ettiğini kabul etmesi ve bu dijital değişimi benimsemesi gerekir. Kurumsal kaynak planlaması (ERP), elektronik tablo uygulamaları gibi uzun süredir kullanılan geleneksel dijital araçlar, yerini makine öğrenimi, yapay zekâ uygulamaları gibi yeni teknolojilere bırakmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının yeni teknolojik araçları kullanması ve yeni iş modellerini benimsemesi için gerekli becerilere sahip olması önem arz etmektedir. (ACCA, 2020:60)

Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum) tarafından yapılan “*Mesleklerin Geleceği Raporu 2023 (The Future of Jobs Report 2023)*” adlı araştırmaya göre en hızlı büyüyen meslekler arasında yapay zekâ ve makine öğrenme uzmanları, iş zekâsı analistleri, bilgi güvenliği analistleri, veri analistleri, büyük veri uzmanları ve dijital dönüşüm uzmanları gibi dijitalleşmeye yönelik birçok meslek yer alırken, muhasebe mesleği en hızlı ortadan kalkacağı düşünülen meslekler arasında yer almaktadır. Muhasebe mesleği sadece muhasebe verilerini kaydetme ve raporlama yapma olarak görüldüğü takdirde, elbette ki dijitalleşmeyle birlikte ortadan kalkması muhtemeldir. Ancak muhasebe mesleği ile kaydetme ve raporlama dışında danışmanlık ve denetim faaliyetleri de yerine getirilmektedir. Denetim faaliyetlerinin büyük bir çoğunluğu ve danışmanlık faaliyetleri insan zekâsına dayandığından, bunların yapay zekâ ile yerine getirilmesi oldukça zor görünmektedir.

ACCA Accountancy Futures Academy (2013) tarafından hazırlanan “*Technology trends: Their impact on the global accountancy profession (Teknoloji trendleri: Küresel muhasebe mesleği üzerindeki etkileri)*” başlıklı raporda teknolojinin muhasebecilere zaman alan ve tekrar eden işleri otomatikleştirme ve daha yüksek katma değerli işlere odaklanma fırsatı sunduğu, böylece muhasebe meslek mensuplarının finans ve iş dünyasında danışman olarak rollerini pekiştirebilecekleri ifade edilmiştir. Ayrıca finans profesyonellerinin yeni ve gelişmekte olan teknolojilerin yarattığı zorlukları ve fırsatları göz önünde bulundurmaları, bunların potansiyel etkilerini değerlendirmek için analitik ve problem çözme becerilerini kullanmaları gerektiği ve böylece stratejik iş kararlarına rehberlik

edebilmek için gereken finansal içgörülerini sağlayabilecekleri vurgulanmıştır. Benzer şekilde Ionescu-Feleağ vd. (2022:19) dijitalleşmenin bir sonucu olarak, muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ, blok zinciri, büyük veri, bulut bilişim gibi teknolojilerin yardımıyla otomatikleştirilebilen tekrarlanan faaliyetleri gerçekleştirmeyeceklerini, böylelikle muhasebe meslek mensuplarının zamanlarını analiz etme ve danışmanlık hizmetleri sunmaya ayıracaklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca dijital teknolojiler yardımıyla hem muhasebe verilerinin giriş sürecinin kısaldığını hem de bilginin kalitesinin ve doğruluğunun da iyileşeceğini belirtmişlerdir. Yücel ve Adiloğlu (2019) da, muhasebe meslek mensuplarının çağın gerekliliklerine adapte olduğu sürece teknolojinin yardımıyla vergisel kayıt yükünden kurtulup bilgi amaçlı raporlama ve danışmanlık faaliyetlerine daha çok zaman ayıracaklarını, bu hizmetleri alamayan mikro ve küçük ölçekli işletmelere katkı sağlayarak hem muhasebe meslek mensuplarının öneminin ve değerinin artacağını hem de ülke gelişimine fayda sağlayacaklarını ifade etmişlerdir.

Geleceğin muhasebecisi; robotlarla çalışabilen, dijital gelişmelere ayak uydurabilen ve teknolojik gelişmeler karşısında veri analizini başarıyla yapabilen, liderlik özellikleri gelişmiş, verileri okuyabilen ve bu konuda şirketlere danışmanlık yapan kişiler olacaktır (Akdoğan ve Akdoğan, 2018:13). Böylelikle gelecekte muhasebe meslek mensubu, tekrarlayan, rutin, katma değer yaratmayan işler yapmaktan kurtulacak, bunun yerine danışmanlık, analiz, tahmin faaliyetleri, şirket yönetimi ve finansal yönetim alanlarında artan sorumluluklar edinecektir. Sonuç olarak, muhasebe mesleğinin proaktif olabilmesi için günümüz teknolojilerindeki ilerlemenin dayattığı taleplere sürekli olarak uyum sağlaması gerekmektedir (Miță ve Man, 2022:52). Dijital teknolojilere uyum sağlandığı sürece muhasebede yapay zekâ olarak ifade edilen robot teknolojisinin kullanılması muhasebe meslek mensuplarını işlerinden etmeyecek, bilhassa muhasebe meslek mensupları ve denetçiler tarafından gerçekleştirilecek muhasebe ve denetim işlevlerini kolaylaştıracaktır (Ashoka vd., 2019:30).

3. Literatür Araştırması

Ulusal ve uluslararası literatürde dijitalleşmenin muhasebe mesleğine etkilerine, muhasebe meslek mensuplarının ve gelecekte muhasebe mesleğini icra edecek muhasebe öğrencilerinin algılarına yönelik çeşitli ampirik çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazıları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Duong ve Fledsberg (2019) yaptıkları çalışmada dijitalleşmenin muhasebe meslek mensuplarının rolünü ve öz anlayışlarını nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Norveç'teki 13 muhasebe firmasında çalışanlarla yaptıkları yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda muhasebe sektörünün çoğunluğunun dijitalleşmenin erken aşamasında olduğu, muhasebe meslek mensuplarının bilgi teknolojileri konusunda daha fazla bilgi ve beceri edinmeleri gerektiği, muhasebe eğitiminin öğrencileri dijital iş hayatına hazırlayacak şekilde değiştirilmesi gerektiği kanaatine varmışlardır.

Ogaluzor (2019) çalışmasında dijitalleşmenin muhasebe mesleğini nasıl etkilediğini ve dijitalleşmenin muhasebe meslek mensubu açısından tehdit oluşturup oluşturmadığını araştırmıştır. Çalışmada Nijerya'da Rivers Eyaleti'nde mesleki faaliyetini sürdüren 214 muhasebe meslek mensubundan

anket yöntemi ile veri toplanmıştır. Veri analizinden elde edilen bulgular doğrultusunda muhasebe mesleğinin dijitalleşmeden olumlu yönde etkilendiği, dijitalleşmenin muhasebe meslek mensubu açısından bir tehdit oluşturmaktan ziyade bir yol arkadaşı olduğu, ancak bu avantajdan yararlanmak için dijitalleşme konusunda muhasebe meslek mensubunun eğitim alması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Awang vd. (2022) yapmış oldukları çalışmada muhasebe öğrencilerinin muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat veya risk algılarını belirleyip, cinsiyetin bu algı üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Malezya'da muhasebe ve finans alanında en iyi altı devlet üniversitesinden 187 son sınıf muhasebe öğrencisinin katıldığı araştırma sonucunda, muhasebe mesleğinin dijitalleşmesinin geleceğin muhasebecilerine hem önemli fırsatlar hem de riskler sunduğu, ancak bu algıların cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya koymadığı tespit edilmiştir.

Coman vd. (2022) yapmış oldukları çalışmada muhasebenin dijitalleşmesinin iş ortamı, çalışma tarzı ve muhasebe meslek mensuplarının rolü üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Romanya'da mesleki faaliyetini sürdüren 289 muhasebe meslek mensubunun katıldığı araştırma sonucunda muhasebenin dijitalleşmesiyle birlikte muhasebe meslek mensuplarının işletme yönetiminden, devlet kurumları ve diğer üçüncü taraflara kadar ekonomik aktörler arasındaki iletişimini kolaylaştıracağını, ekonomi üzerinde olumlu etki yaratarak ekonomik kuruluşlarının performansının artırılmasına katkıda bulunacağını, diğer bir ifadeyle bir paradigma değişime yol açtığını ortaya koymuşlardır.

Mert vd. (2022) yaptıkları çalışmada dijitalleşmenin muhasebe uygulamalarına etkilerini ölçmeye çalışmışlardır. İstanbul'da faaliyet gösteren 176 muhasebe meslek mensubu ile gerçekleştirilen anket çalışmasının sonucunda, meslek mensuplarının dijital teknoloji ile ilgili gelişmeleri mesleki uygulamalar boyutuyla takip ettikleri ve mesleki uygulamalarda önemli ölçüde kullandıkları görülmüştür.

Kotowska ve Sikorska (2023), yaptıkları çalışmada dijitalleşmenin muhasebe meslek mensuplarının rollerindeki değişime nasıl katkıda bulunduğunu ve aktif olarak mesleki faaliyetini sürdüren muhasebe meslek mensuplarının dijital dönüşüme ilişkin algılarını araştırmışlardır. Polonya'da faaliyet gösteren 22 muhasebe bürosu sahibi ve 59 muhasebe bürosu çalışanından anket yöntemiyle veri toplayarak gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda muhasebe mesleğinde teknolojik yetkinliklerin son derece önemli ve vazgeçilmez olduğunun altını çizmişlerdir. Dijitalleşmenin verimlilik artışı, verilere sürekli erişim ve uzaktan çalışma açısından fayda sağladığı, dijitalleşmenin önündeki en büyük engellerin ise geleneksel çözümlerin alışkanlıkla kullanılması ve yeterli dijital yetkinliğe sahip olunmaması olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

KPMG (2023) tarafından hazırlanan "*Digitalization in Accounting (Muhasebede Dijitalleşme)*" başlıklı raporda muhasebede dijitalleşmenin sistem ve teknoloji açısından mevcut durumu ve gelişim eğilimleri araştırılmıştır. Almanya, Avusturya ve İsviçre'de faaliyet gösteren 300 şirket çalışanı ile gerçekleştirilen çalışmada muhasebede dijitalleşmenin altı temel alanına (sistem ortamının homojenleştirilmesi (örneğin, ERP ortamının standartlaştırılması), kağıtsız muhasebe (örneğin, OCR metin tanıma), iş akışlarının standartlaştırılması, ana veri kalitesi yönetimi, tek tip bir veri

tabanının oluşturulması ve eski sistemlerin kaldırılması) odaklanılmıştır. Araştırma sonucunda şirketlerde muhasebede dijitalleşme ile ilgili olarak en çok sistem ortamının standartlaştırıldığı, bunu sırasıyla eski sistemlerin kaldırılması, kağıtsız muhasebe ve ana veri kalitesi yönetiminin takip ettiği görülmüştür. Ayrıca 2017 yılından itibaren her yıl yapılan bu çalışmada, muhasebede dijitalleşmenin altı alanında da 2022 yılında ilerleme olduğu elde edilen bulgular arasındadır.

Lucia ve Lucica (2023), yapmış oldukları çalışmada dijitalleşme sürecinin muhasebe mesleğine etkilerini araştırmışlardır. Romanya'da faaliyet gösteren 204 muhasebe meslek mensubunun katıldığı araştırma sonucunda, muhasebe mesleğinin dijitalleşme sürecinden etkilendiği, bu nedenle muhasebe eğitimlerinde bilgi teknolojilerine daha fazla vurgu yapılması gerektiği ve meslek mensuplarının bilgi teknolojileri alanındaki bilgi ve becerilerini sürekli olarak geliştirmeleri gerektiği tespit edilmiştir. Her ne kadar muhasebe mesleği dijitalleşme sürecinden etkilense de bilgi teknolojilerinin mesleki muhakemenin yerini alamayacağı görüşü araştırmanın önemli sonuçları arasında yer almaktadır.

Bağdat ve Şenol (2024), yapmış oldukları çalışmada ülkemizde farklı illerde (çoğunluğu Sakarya olmak üzere, İstanbul, Adıyaman, Bursa, Düzce ve Balıkesir illerinde) muhasebe faaliyetlerini yürüten meslek mensuplarının muhasebedeki dijitalleşme süreçlerine bakış açılarını incelemişlerdir. Çalışmada kartopu örnekleme yöntemi ile yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme yapılmış ve 16 meslek mensubunun verdiği cevaplar analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, endüstri 4.0 teknolojilerinin muhasebenin geleceğine yön vereceği ve meslekte yeni kavramların ortaya çıkmasında etkili olacağı, meslek mensuplarına dijital dönüşüm üzerine verilen eğitimlerin yetersiz olduğu ve muhasebenin gelecekte müşavirlik, danışmanlık, bütçeleme yönüne evrileceği tespit edilmiştir.

4. Araştırma Metodolojisi

4.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Hipotezleri

Bu çalışmanın amacı, muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algılarını araştırmak ve muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerinin bu algılara göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir. Araştırmanın kapsamını Bursa SMMMO'ya ve Bursa YMMO'ya kayıtlı muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Bu kapsamda aşağıdaki iki temel araştırma sorusuna yanıt aranmaya çalışılacaktır:

Araştırma Sorusu 1: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algıları hangi düzeydedir?

Araştırma Sorusu 2: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algıları demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir?

İkinci araştırma sorusu bağlamında ise aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H1a: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik **fırsat algıları**

cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H1b: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik risk algıları cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H2a: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algıları yaşa göre farklılık göstermektedir.

H2b: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik risk algıları yaşa göre farklılık göstermektedir.

H3a: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algıları mesleki unvana göre farklılık göstermektedir.

H3b: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik risk algıları mesleki unvana göre farklılık göstermektedir.

H4a: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algıları mesleki deneyime göre farklılık göstermektedir.

H4b: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik risk algıları mesleki deneyime göre farklılık göstermektedir.

4.2. Veri Toplama Aracı

Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algılarını araştırmak ve bu algıların demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmada, veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. İki bölümden oluşan anketin birinci bölümünde araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarına demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, mesleki unvan ve mesleki deneyim) sorulmuştur. Anketin ikinci bölümünde ise, Awang vd. (2022)'nin çalışmasında yer alan 5'li Likert ölçeğindeki 10 soruluk (fırsatlara yönelik 5 soru, risklere yönelik 5 soru) anket kullanılmıştır. 5'li Likert ölçeğinde "1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum" seçenekleri yer almaktadır.

4.3. Evren ve Örneklem

Muhasebe meslek mensuplarına sosyal ağlar üzerinden çevrimiçi anket gönderilmiş ve 366 muhasebe meslek mensubu anketi yanıtlamıştır. Evren büyüklüğünün 5.000-6.000¹ arasında olduğu durumlarda örneklem büyüklüğünün 357-361 arasında olması yeterli sayılmaktadır (Sekaran, 2003:294). Dolayısıyla araştırma katılan 366 muhasebe meslek mensubu araştırma evrenini temsil edecek niteliktedir.

1 Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nin (TÜRMOB) resmi sitesinde yer alan verilere göre, Ekim 2023 itibarıyla Bursa SMMMO'ya kayıtlı 5381 serbest muhasebeci mali müşavir ve Bursa YMMMO'ya kayıtlı 191 yeminli mali müşavir bulunmaktadır (<https://www.turmob.org.tr/istatistikler>).

4.4. Ölçeğin Güvenilirliği

Ölçeğin güvenilirliği Cronbach alfa katsayısı (α) ile ölçülmüştür. Cronbach alfa katsayısı, $0,00 < \alpha < 0,40$ ise ölçeğin güvenilir olmadığı, $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçeğin düşük düzeyde güvenilir olduğu, $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçeğin oldukça güvenilir olduğu, $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu ifade edilir (Kalaycı, 2017:405). Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algılarına ilişkin soruların Cronbach alfa değeri 0.682, risk algılarına ilişkin soruların Cronbach alfa değeri ise 0.644 olarak bulunmuştur. Bulunan değerler $0,60 \leq \alpha < 0,80$ arasında olduğu için ölçeğin oldukça güvenilir olduğu ifade edilebilir.

5. Bulgular

Bu çalışmada verilerin analizinde SPSS 28 paket programı kullanılmıştır. İlk olarak, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerinin sayı ve yüzde dağılımı incelenmiş ve muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algılarının minimum, maksimum, ortalama, standart sapma ve genel ortalama değerleri hesaplanmıştır. Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algılarının demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için normallik testi yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği belirlendikten sonra iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olup olmadığının tespiti için t testi ve ikiden fazla grup arasında bir farkın olup olmadığının tespiti için ANOVA testi veri setine uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri Tablo 1'de yer almaktadır. Buna göre araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının %67,2'si erkek, %32,8'i kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların yaşlarına göre dağılımları incelendiğinde, araştırmaya en çok katılım sağlayan muhasebe meslek mensuplarının %43,7 ile 36-45 yaş grubu arasında olduğu görülmektedir. Araştırmanın büyük çoğunluğunu (%84,2) serbest muhasebeci mali müşavirler (SMMM), %15,8'ini yeminli mali müşavirler (YMM) oluşturmaktadır. Bunun nedeni ise, araştırma evrenindeki SMMM'lerin YMM'lere göre sayıca çok fazla olmasıdır. Araştırmaya katılanlar mesleki deneyim açısından incelendiğinde ise, en çok katılım sağlayan grubun (%44,5) 21 yıl ve üstü mesleki deneyime sahip muhasebe meslek mensupları olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Demografik Özellikler

Cinsiyet	Sayı	Yüzde	Mesleki Unvan	Sayı	Yüzde
Kadın	120	32,8	SMMM	308	84,2
Erkek	246	67,2	YMM	58	15,8
Yaş	Sayı	Yüzde	Mesleki Deneyim	Sayı	Yüzde
25-35 arası	60	16,4	0-5 yıl	34	9,3
36-45 arası	160	43,7	6-10 yıl	62	16,9
46-55 arası	78	21,3	11-15 yıl	70	19,1
56 ve üstü	68	18,6	16-20 yıl	37	10,1
			21 yıl ve üstü	163	44,5

Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algılarının minimum, maksimum, ortalama, standart sapma ve genel ortalama değerleri Tablo 2'deki gibidir. Buna göre, muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsatlar içerisinde “*Dijitalleşme daha iyi ergonomi sağlar (karmaşık işlerin yapılmasında destek sağlar)*” ifadesi 4,05 ortalama ile en büyük fırsat olarak görülürken, muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik riskler içerisinde “*Dijitalleşme çalışanlar arasındaki rekabeti artırır*” ifadesi 3,63 ortalama ile en büyük risk olarak görülmektedir.

5’li Likert ölçeğindeki ortalama değerler 1,00-2,33 aralığında ise düşük, 2,34-3,67 arasında ise orta, 3,68-5,00 arasında ise yüksek düzeyi ifade etmektedir (Landell, 1977). Buna göre, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının mesleğin dijitalleşmesine yönelik fırsat algılarının yüksek olduğu (3,68), risk algılarının ise orta düzeyde olduğu (2,71) olduğu ifade edilebilir.

Tablo 2: Muhasebe Mesleğinin Dijitalleşmesine Yönelik Fırsat ve Risk Algıları

Muhasebe Mesleğinin Dijitalleşmesine Yönelik Fırsatlar	N	Min.	Max.		ss	Genel \bar{X}
Dijitalleşme yeni iş alanları yaratır.	366	1	5	3,98	1,041	3,68
Dijitalleşme çalışma süresini azaltır.	366	1	5	3,54	1,257	
Dijitalleşme iş özerkliğini artırır.	366	2	5	3,73	,910	
Dijitalleşme daha iyi ergonomi sağlar (karmaşık işlerin yapılmasında destek sağlar).	366	1	5	4,05	,942	
Dijitalleşme çalışan kadınlar için cinsiyet eşitliğini artırır.	366	1	5	3,11	1,231	
Muhasebe Mesleğinin Dijitalleşmesine Yönelik Riskler	N	Min.	Max.	\bar{X}	ss	Genel \bar{X}
Dijitalleşme işe zorluklar katar.	366	1	4	2,99	,911	2,71
Dijitalleşme iş istikrarsızlığını artırır.	366	1	5	1,98	,795	
Dijitalleşme çalışma süresini uzatır.	366	1	5	2,55	1,021	
Dijitalleşme iş yükünü artırır.	366	1	5	2,38	1,032	
Dijitalleşme çalışanlar arasındaki rekabeti artırır.	366	1	5	3,63	,933	

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algılarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini açıklayan t testi sonuçları Tablo 3’de yer almaktadır. Buna göre, muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algıları ($t(364)=1,428$, $p=0,154>0,05$) ve risk algıları ($t(364)=1,066$, $p=0,287>0,05$) açısından kadın ve erkek muhasebe meslek mensupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Dolayısıyla “*H1a: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algıları cinsiyete göre farklılık göstermektedir.*” ve “*H1b: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik risk algıları cinsiyete göre farklılık göstermektedir.*” hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 3: Fırsat ve Risk Algıları ile Cinsiyet Arasındaki Farklılık

Muhasebe Mesleğinin Dijitalleşmesine Yönelik Algılar	Bağımsız Örneklem T Testi						
	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	sd	p
Fırsat Algıları	Kadın	120	3,75834	3,37040	1,428	364	0,154
	Erkek	246	3,6439	3,70336			
Risk Algıları	Kadın	120	2,61166	2,57752	1,066	364	0,287
	Erkek	146	2,53984	3,22094			

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algılarının yaş gruplarına göre farklılık gösterip göstermediğini açıklayan ANOVA testi sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır. Buna göre, muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algıları açısından ($F=1,492$, $p=0,216>0,05$) muhasebe meslek mensuplarının yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmazken, risk algıları açısından ($F=7,659$, $p=0,001<0,05$) anlamlı bir fark bulunmuştur. Dolayısıyla “*H2a: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algıları yaşa göre farklılık göstermektedir.*” hipotezi reddedilirken, “*H2b: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik risk algıları yaşa göre farklılık göstermektedir.*” hipotezi kabul edilmiştir. Risk algıları açısından farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Post Hoc testleri sonucunda; 56 ve üstü yaş grubundaki muhasebe meslek mensuplarının, 25-35 yaş grubundaki meslek mensuplarına göre mesleğin dijitalleşmesine yönelik risk algılarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Fırsat ve Risk Algıları ile Yaş Arasındaki Farklılık

Muhasebe Mesleğinin Dijitalleşmesine Yönelik Algılar	One-Way ANOVA					
	Yaş	N	\bar{X}	SS	F	p
Fırsat Algıları	25-35 arası	60	3,75	4,06984	1,492	0,216
	36-45 arası	160	3,70876	3,26376		
	46-55 arası	78	3,71538	2,95208		
	56 ve üstü	68	3,51764	4,46958		
Risk Algıları	25-35 arası	60	2,70334	4,24460	7,659	0,001
	36-45 arası	160	2,67352	3,09284		
	46-55 arası	78	2,70276	2,11822		
	56 ve üstü	68	2,39626	1,78639		

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algılarının mesleki unvana göre farklılık gösterip göstermediğini açıklayan t testi sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır. Buna göre, muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algıları açısından ($t(364)=3,567$, $p=0,001<0,05$) ve risk algıları açısından ($t(364)=2,013$, $p=0,045<0,05$) SMMM'ler ve YMM'ler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Dolayısıyla “*H3a: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algıları mesleki unvana göre farklılık göstermektedir.*” ve “*H3b: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik risk algıları mesleki unvana göre farklılık göstermektedir.*” hipotezleri kabul edilmiştir. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla

yapılan Post Hoc testleri sonucunda; muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik YMM’lerin fırsat algılarının (\bar{x} =3,9862) SMMM’lere göre (\bar{x} =3,62402) daha fazla olduğu, YMM’lerin risk algılarının ise (\bar{x} =2,41724) SMMM’lere göre (\bar{x} =2,5909) daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5: Fırsat ve Risk Algıları ile Mesleki Unvan Arasındaki Farklılık

Muhasebe Mesleğinin Dijitalleşmesine Yönelik Algılar	Mesleki Unvan	Bağımsız Örneklem T Testi					
		N	\bar{X}	SS	t	sd	p
Fırsat Algıları	SMMM	308	3,62402	3,76100	3,567	364	0,001
	YMM	58	3,9862	2,03360			
Risk Algıları	SMMM	308	2,5909	3,02399	2,013	364	0,045
	YMM	58	2,41724	2,95750			

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algılarının mesleki deneyime göre farklılık gösterip göstermediğini açıklayan ANOVA testi sonuçları Tablo 6’da yer almaktadır. Buna göre, muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algıları açısından ($F=27,382$, $p=0,227>0,05$) muhasebe meslek mensuplarının mesleki deneyimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmazken, risk algıları açısından ($F=18,517$, $p=0,001<0,05$) anlamlı bir fark bulunmuştur. Dolayısıyla “*H4a: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat algıları mesleki deneyime göre farklılık göstermektedir.*” hipotezi reddedilirken, “*H4b: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik risk algıları mesleki deneyime göre farklılık göstermektedir.*” hipotezi kabul edilmiştir. Risk algıları açısından farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Post Hoc testleri sonucunda; 21 yıl ve üstü mesleki deneyime sahip muhasebe meslek mensuplarının, 6-10 yıl mesleki deneyime sahip meslek mensuplarına göre mesleğin dijitalleşmesine yönelik risk algılarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6: Fırsat ve Risk Algıları ile Mesleki Deneyim Arasındaki Farklılık

Muhasebe Mesleğinin Dijitalleşmesine Yönelik Algılar	Mesleki Deneyim	One-Way ANOVA				
		N	\bar{X}	SS	F	p
Fırsat Algıları	0-5 yıl	34	4,4353	2,15281	27,382	0,227
	6-10 yıl	62	3,26774	3,02960		
	11-15 yıl	70	3,44286	3,73349		
	16-20 yıl	37	4,2054	2,66131		
	21 yıl ve üstü	163	3,66504	3,24491		
Risk Algıları	0-5 yıl	34	2,56074	1,31120	18,517	0,001
	6-10 yıl	62	2,89032	1,71471		
	11-15 yıl	70	2,71428	4,01292		
	16-20 yıl	37	2,27568	2,61780		
	21 yıl ve üstü	163	1,98236	2,69856		

6. Sonuç

Muhasebe mesleği sürekli kendini güncellemektedir. Dijitalleşen dünyada tekrarlayan, katma değer yaratmayan, “angarya” olarak ifade edilen işler yapay zekâ uygulamalarıyla otomatikleştirilebilmekte, böylelikle muhasebe meslek mensupları daha karmaşık işlere zaman ayırabilmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşen iş dünyasına uyum sağlayabilmesi için dijital becerileri kazanması ve bu becerileri sürekli geliştirmesi önem arz etmektedir. Dijitalleşmeye ayak uyduramayan muhasebe meslek mensupları için bu durum risk unsuru olarak görülebilirken, dijital beceri kazanımlarını edinenler için fırsat olarak görülebilir.

Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algıları araştırılmış ve bu algıların demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sadece Bursa SMMMO ve Bursa YMMO’ya kayıtlı muhasebe meslek mensuplarını kapsaması bu çalışmanın kısıtını oluşturmaktadır. Araştırmaya 366 muhasebe meslek mensubu katılmış ve veriler SPSS 28 paket programında analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının mesleğin dijitalleşmesine yönelik fırsat algılarının yüksek olduğu, risk algılarının ise orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda muhasebe meslek mensuplarının mesleğin dijitalleşmesine yönelik fırsat algılarının cinsiyet, yaş ve mesleki deneyime göre farklılık göstermediği, mesleki unvana göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre, muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik YMM’lerin fırsat algılarının SMMM’lere göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının mesleğin dijitalleşmesine yönelik risk algılarının ise cinsiyete göre farklılık göstermediği, yaş, mesleki unvan ve mesleki deneyime göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre, 56 ve üstü yaş grubundaki muhasebe meslek mensuplarının 25-35 yaş aralığındaki meslek mensuplarına göre mesleğin dijitalleşmesine yönelik risk algılarının düşük olduğu, YMM’lerin risk algılarının SMMM’lere göre daha düşük düzeyde olduğu ve 21 yıl ve üstü mesleki deneyime sahip muhasebe meslek mensuplarının 6-10 yıl mesleki deneyime sahip meslek mensuplarına göre mesleğin dijitalleşmesine yönelik risk algılarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsatlar içerisinde “*Dijitalleşme daha iyi ergonomi sağlar (karmaşık işlerin yapılmasında destek sağlar)*” ifadesini en büyük fırsat olarak görmesi, muhasebe meslek mensuplarının fırsat algılarının yüksek olması ve muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik fırsat ve risk algıları açısından kadın ve erkek muhasebe meslek mensupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaması Awang vd. (2022)’nin çalışmasıyla benzerlik göstermektedir.

Literatürde yapılan diğer çalışmalarda olduğu gibi bu çalışma da muhasebe mesleğinin geleceğine dair karamsar bir tablo çizmemektedir. Yakın gelecekte yapay zekâ uygulamalarıyla muhasebe defterlerinin tutulması yaygınlaşsa da, yapay zekâ eleştirel düşünme, mesleki muhakeme, karar alma, mükelleflerle güven oluşturma ve ilişki kurma gibi becerilere sahip olamayacağından denetim ve

danışmanlık hizmetleri muhasebe meslek mensupları tarafından yerine getirilecek ve gelecekte de muhasebe mesleği var olmaya devam edecektir.

Değişen ve dönüşen dünyada muhasebe meslek mensuplarının dijital yetkinliğe sahip olması önem arz etmektedir. Muhasebe meslek odalarında muhasebe mesleğinin dijitalleşmesine yönelik eğitimlerin verilmesi bu konudaki farkındalığı artıracak olup, muhasebe mesleğinin geleceği hakkında da muhasebe meslek mensuplarına ışık tutacaktır. İleriki çalışmalarda bu konuya yönelik daha kapsamlı bir ölçek kullanılarak Türkiye geneline kapsayan bir araştırma yapılabilir.

Kaynakça

- ACCA (2020). The digital accountant: Digital skills in a transformed world. https://www.accaglobal.com/content/dam/ACCA_Global/professional-insights/digital_accountant/pi-digital-accountant.pdf (Erişim Tarihi: 25.03.2024)
- ACCA Accountancy Futures Academy (2013). Technology trends: Their impact on the global accountancy profession. <https://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/futures/pol-af-tti.pdf> (Erişim Tarihi: 20.03.2024).
- Akdoğan, N. & Akdoğan, U. (2018). Büyük veri – Bilişim teknolojisindeki gelişmelerin muhasebe uygulamalarına ve muhasebe mesleğine etkisi. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 55, 1-14.
- Ashoka, M.L., N., Abhishek, M.S., Divyashree (2019). Emerging trends in accounting: An analysis of impact of robotics in accounting, reporting and auditing of business and financial information. *International Journal of Business Analytics and Intelligence*, 7(2), 28-34.
- Awang, Y., Shuhidan, S. M., Taib, A., Rashid, N. & Hasan, M. S. (2022). Digitalization of accounting profession: an opportunity or a risk for future accountants??. *Proceedings*, 82, 93. <https://doi.org/10.3390/proceedings202.208.2093>.
- Bağdat, A. & Şenol, A. (2024). Muhasebe meslek mensuplarının endüstri 4.0 teknolojilerine ve muhasebenin dijitalleşmesine bakışı. *Yönetim ve Ekonomi*, 31(1), 1-26.
- Coman, D. M., Ionescu, C. A., Duică, A., Coman, M. D., Uzlau, M. C., Stanescu, S. G. & State, V. (2022). Digitization of accounting: The premise of the paradigm shift of role of the professional accountant. *Applied Sciences*, 12, 3359. <https://doi.org/10.3390/app12073359>.
- Duong, D. C. T. & Fledsberg, K. (2019). Digitalization of the accounting industry. University of Agder, Faculty of Business and Law, Department of Economics and Finance, Master Thesis.
- Dursun, D. G., Ektik, D. & Tutcu, B. (2019). Mesleğin dijitalleşmesi: Muhasebe 4.0". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 6(6), 263-271.
- Ionescu-Feleagă, L., Dragomir, V. D., Bunea, Ş., Stoica, O. C. & Barna, L. E. L. (2022). Empirical evidence on the development and digitalization of the accounting and finance profession in Europe. *Electronics*, 11, 3970. <https://doi.org/10.3390/electronics11233970>.
- Kalaycı, Ş. (2017). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. 9. Baskı, Ankara: Dinamik Akademi.
- Kotowska, B. & Sikorska, M. (2023). Accounting profession transformation in the wake of digitalization – survey results in Poland. *Scientific Papers of Silesian University of Technology, Organization and Management*, Series No. 182, 147-165.
- KPMG (2023). Digitalization in Accounting. 2022/2023 Edition, <https://kpmg.com/de/en/home/insights/2022/11/digitalisation-in-accounting-2022.html> (Erişim Tarihi: 18.10.2023).
- Landell, K. (1977). *Management by Menu*. 1. Baskı, London: Wiley and Sons Inc.

- Lucia, P. & Lucica, A. (2023). The perception of professionals in the financial accounting field from Romania regarding the digitalization of the accounting profession. *Annals of the Constantin Brâncuși University of Târgu Jiu, Economy Series*, 6(1), 93-116.
- Mert, H., Güner, M. & Duyar, G. (2022). Dijitalleşme sürecinin gelişimi ve muhasebe uygulamalarına etkileri yönünden İstanbul ilinde SMMM'ler üzerinde bir araştırma. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 66, 195-218. <https://doi.org/10.55322/mdbakis.1055937>.
- Miță, V. & Man, M. (2022). Considerations on the perception of accounting professionals on the future of accounting in the digital economy. *Annals of the University of Petroșani, Economics*, 22(1), 45-54.
- Ogaluzor, O. I. (2019). Digitizing and the job of the accountant: A threat or a companion?. *International Journal of Business Marketing and Management*, 4(11), 28-39.
- PwC (2016). Private equity & digital transformation. <https://www.pwc.com.tr/tr/sectorler/ozel-sermaye/ozel-sermaye-ve-dijital-donusum.pdf> (Erişim Tarihi: 11.08.2023).
- Sekaran, U. (2003). *Research Methods for Business: A Skill Building Approach*, 4. Baskı, John Wiley&Sons.
- Tihinen, M. & Kääriäinen, J. (2016). The industrial internet in Finland: On route to success?. *VTT Technology*, 278, Finland.
- Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB), İstatistikler – Meslek mensubu dağılım tablosu, <https://www.turmob.org.tr/istatistikler> (Erişim Tarihi: 03.08.2023).
- World Economic Forum (2023). The future of jobs report 2023. Insight Report, May 2023, https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf (Erişim Tarihi: 08.08.2023).
- Yücel, G. & Adiloğlu, B. (2019). Dijitalleşme – yapay zeka ve muhasebe beklentiler. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Temmuz (17), 47-60.

IS DIGITALIZATION OF THE ACCOUNTING PROFESSION AN OPPORTUNITY OR A RISK IN THE CHANGING AND TRANSFORMING WORLD? A RESEARCH ON THE PERCEPTIONS OF PROFESSIONAL ACCOUNTANTS

Tuba BORA KILINÇARSLAN*

In the early 21st century, with the advancement of technology, cloud computing systems and artificial intelligence applications, the third industrial revolution was replaced by the fourth industrial revolution called Industry 4.0. With Industry 4.0, the connection between the object and the internet has been provided and the digital age has started.

Digitalization of accounting refers to the fulfilment of the recognition, classification, reporting and analyzing functions of accounting in digital-based systems (systems that can be integrated with all users who need accounting information of the business). In the digitalized world, routine, repetitive and non-value-adding tasks can be automated with artificial intelligence applications, thus professional accountants can spend time on more complex tasks. In order to professional accountants to adapt to the digitalized business world, it is important that they acquire digital skills and continuously improve these skills. While this situation can be seen as a risk factor for professional accountants who cannot keep up with digitalization, it can be seen as an opportunity for those who acquire digital skills.

The purpose of this study is to investigate the opportunity and risk perceptions of professional accountants towards the digitalization of the accounting profession and to determine whether the demographic characteristics of professional accountants differ according to these perceptions. The sample of the research consists of professional accountants registered in Chamber of Certified Public Accountants of Bursa and Chamber of Sworn-in Certified Public Accountants of Bursa. In this context, the following two main research questions will be tried to be answered:

Research Question 1: What is the level of opportunity and risk perceptions of professional accountants towards the digitalization of the accounting profession?

* Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Karacabey Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü, Bursa. E-Mail: tubabora@uludag.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9258-3829

Research Question 2: Do the opportunity and risk perceptions of professional accountants regarding the digitalization of the accounting profession differ according to demographic characteristics (gender, age, professional title and professional experience)?

Questionnaire method was used as a data collection tool in the study. In the first part of the questionnaire consisting of two parts, demographic characteristics were asked to the professional accountants participating in this study. In the second part of the questionnaire, Awang et al. (2022) used a questionnaire with 10 questions (5 questions about opportunities and 5 questions about risks) on a 5-point Likert scale. The 5-point Likert scale includes the options “1=Strongly disagree, 2=Disagree, 3=Neither agree nor disagree, 4=Agree, 5=Strongly agree”. An online questionnaire was sent to professional accountants via social networks and 366 professional accountants responded to the questionnaire.

The reliability of the scale was measured by Cronbach's alpha (α) coefficient. In this study, Cronbach's alpha value of the questions related to the perception of opportunity for the digitalization of the accounting profession of professional accountants was found to be 0.682, and Cronbach's alpha value of the questions related to risk perceptions was found to be 0.644. Since the values found are between $0.60 \leq \alpha < 0.80$, it can be stated that the scale is quite reliable.

In this study, SPSS 28 package programme was used to analyze the data. The normality test was performed to determine whether the opportunity and risk perceptions of the professional accountants participating in the research regarding the digitalization of the accounting profession differ according to demographic variables. After it was determined that the data showed normal distribution, t-test was applied to determine whether there was a statistically significant difference between two groups and ANOVA test was applied to the data set to determine whether there was a difference between more than two groups.

When the demographic characteristics of the professional accountants participating in the research are analyzed, it is seen that 67.2% of the participants are male and 32.8% are female. When the distribution of the participants according to their ages is analyzed, it is seen that most of the professional accountants who participated in the research are between the ages of 36-45 with 43.7%. The majority of the participants (84.2%) are certified public accountants and 15.8% are sworn-in certified public accountants. The reason for this is that the number of certified public accountants in this research universe is much higher than that of sworn-in certified public accountants. When the participants are analyzed in terms of professional experience, it is seen that the group with the highest number of participants (44.5%) are professional accountants with 21 years of professional experience and above.

According to the findings, among the opportunities for the digitalization of the accounting profession, the statement “*Digitalization provides better ergonomics (provides support in performing complex tasks)*” is seen as the greatest opportunity with a mean of 4.05, while among the risks for the digitalization of the accounting profession, the statement “*Digitalization increases competition among employees*” is seen as the greatest risk with a mean of 3.63. It is concluded that the opportunity

perceptions of the members of the accounting profession participating in the research regarding the digitalization of the profession are high level, while their risk perceptions are at a medium level.

As a result of the analyses, it has been determined that the opportunity perceptions of professional accountants towards the digitalization of the profession do not differ according to gender, age and professional experience, but differ according to professional title. Accordingly, it is concluded that the opportunity perceptions of sworn-in certified public accountants towards the digitalization of the accounting profession are at a higher level than those of certified public accountants.

It has been determined that the risk perceptions of professional accountants towards the digitalization of the profession do not differ according to gender, but differ according to age, professional title and professional experience. Accordingly, it has been determined that the risk perceptions of professional accountants aged 56 and over towards the digitalization of the profession are lower than the risk perceptions of professional accountants aged 25-35, the risk perceptions of sworn-in certified public accountants are lower than those of certified public accountants, and the risk perceptions of professional accountants with 21 years of professional experience or more towards the digitalization of the profession are lower than those with 6-10 years of professional experience.

As in other studies in the literature, this study does not draw a pessimistic picture of the future of the accounting profession. Although bookkeeping with artificial intelligence applications will become widespread in the near future, since artificial intelligence will not have skills such as critical thinking, professional judgement, decision making, building trust and establishing relationships with customers, auditing and consultancy services will be performed by professional accountants and the accounting profession will continue to exist in the future.